

ISSN 2181 - 7286

3/2023

ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАР

ISSN 2181-7286
3/2023

Таълим тизимида ижтимоий-гуманитар фанлар

Тошкент – 2023

МУНДАРИЖА

ФАЛСАФА

Маматқулов Р.У. Манфаатлар мувозанати - жамият тараққиётининг муҳим шарти...6

ТАРИХ

Mamadaliyev X. Farg‘ona vodiysi shaharalarida dumalar faoliyati.....	10
Mamadaliyev Sh. Turkistonda XX asr 20-yillari boshlarida ocharchilik bolalarni qutqarish yo‘lida qilingan harakatlarning o‘rganilishi.....	14
Мирзаев А. Институт кечки ва сиртки бўлимларининг институтнинг ривожига ҳиссаси.....	18
Бердиев Х.А. «Бобурнома» асари тарихнавислигининг айрим жиҳатлари.....	23
Norboyev S.Q. Ilk yozma manbalarda qadimgi sug‘d.....	30

ПЕДАГОГИКА ВА ПСИХОЛОГИЯ

Usmonova O.Y. “O‘tgan kunlar” romanini tahlil qilish orqali talabalarda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish.....	35
Назаров О.Д. Медиакомпетентликни ривожлантиришнинг электрон-методик тизими.....	40
Каримова Н.А., Умаров Ф.Х. Трудности внедрения современных информационных технологий.....	48
Hasanov U.J. “Texnik tizimlarda axborot texnologiyalari” fanini o‘qitishda Google Classroom platformasidagi virtual sinf imkoniyatlaridan foydalanish.....	52
Зокирова Ф.Р., Сафаров Л.З. Инновацион технологияларнинг педагогик қарашлари.....	61
Акбарова Ш.А., Хожиназаров А.Х. Таълим моделлари ва дарс жараёнини компьютерлаштириш.....	65
Кадиров М.М., Азизжонов А.У. Большой вклад информационных технологий в повышение качества педагогического образования.....	69
Hakimov J.O. Talabalarining axborot-loyihalash faoliyatining rivojlanish tendensiyalari va hozirgi holati.....	73
Якубова Б.Б. Талабаларнинг мустақил таълими жараёнда оммавий равишда онлайн равишда очик курслардан фойдаланиш.....	77
Алиев И.Т., Казакбаева Н.А. Кредит-модуль тизимида талабанинг мустақил таълим турларини ўрганиш.....	81
Пулатова О.Х. Мулоқот этикасини шакллантиришнинг омиллари ва воситалари.....	89
Каримова Н.И., Зокирова Ф.Р. Ахборот технологиялари таълим сифатини оширишга хизмат қилади.....	93
Омонова М.Д. Олий таълим муассасаларида талабаларнинг танқидий фикрлаш кўникмасини шакллантириш.....	97
Мустафоева Д.А. Методы развития кластерного подхода в высших учебных учреждениях.....	101
Авляев О.У. Талаба камолотига таъсир этувчи омиллар.....	106
Xusanov E.T. Yangi O‘zbekiston taraqqiyotida ekologik madaniyatni rivojlantirishning xuquqiy-nazariy asoslari.....	114

Ashurova S.Yu. Hamkorlik ta'lim strategiyasi: maxsus fanlarni o'qitishda kollaborativ ta'lim.....	118
--	------------

ИҚТИСОД

Очилова Х.М. Таълим кластерларини ташкил этиш ва уларнинг фаолияти.....	123
Tagaev B.E. Non-standard employment as a new trend in labor market.....	128
Ubaydullaev Q., Sabirbaev D. Qishloq xo'jaligi sohasida investitsiyalar va investitsion faollikni oshirishning ahamiyati va takomillashtirish yo'llari.....	134
Каримов Д.М., Адилов Б.Б. Социально-экономические аспекты борьбы с бедностью в пост пандемию: международный опыт и ситуация в Узбекистане.....	143
Каримова Л.С. Интеллектуал капитални такрор ҳосил қилиш жараёнига таъсир кўрсатувчи омиллар.....	149
Boboev A.Ch. Iqtisodiyotni rivojlantirishda sayohat va turizm sohasining ahamiyati.....	153
Мирзарахимова А.А. Билимлар иқтисодиёти: тушунчалар ва ўзига хос жиҳатлари.....	157
Мухитдинова К.А. Инвестицион фаолиятни амалга оширишнинг хориж тажрибаси ва улардан мамлакатимизда фойдаланиш истикболлари.....	165
Митрушова М.Л. Аналитические подходы оценки экономической безопасности государства.....	171
Эгамбердиев Ф.Т., Исраилова Х.М. Қишлоқ хўжалигини ривожлантиришда инвестицион лойиҳаларнинг иқтисодий аҳамияти.....	176
Rahmonova D.S. Фикрлаш дизайни креативлиликнинг шарти сифатида.....	179
Эшбобоев Д.Э. Меҳмонхона саноати ва менежерларга қўйиладиган касбий талаблар.....	184
Мирзаев С.А. Қурилиш саноати корхоналарида замонавий бошқарув тежамкор ишлаб чиқариш.....	190
Исмоилова С.Я. Бюджет маблағларидан самарали фойдаланишни таъминлашнинг истикболлари.....	196
Сапарова М.А. Рақамлаштириш шароитида чакана савдо корхоналари ривожланишида маркетинг стратегияларининг ўрни.....	211
Гаибназарова З.Т., Бабажанова М.Р. Инвестиция жалб қилиш орқали мамлакат иқтисодиётини ривожлантириш.....	215

Журнал Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлиги томонидан рўйхатга олинган, 2007 йил 22 январь, № 0205 сонли гувоҳнома

ISSN 2181-7286. Иқтисод бўлими ОАК рўйхатида 2019 йил 1 январдан, Педагогика бўлими 2019 йил 29 июндан, Тарих, Фалсафа, Психология бўлимлари 2022 йил 30 ноябрдан, киритилган.

Журнал зарегистрирован Узбекским агентством по печати и информации 22 января 2007 года, свидетельство № 0205

ISSN 2181-7286. С 1 января 2019 г. журнал включен в перечень ВАК экономического отдела, с 29 июня 2019 г. – в перечень отдела педагогики, с 30 ноября 2022 г. – в перечень отделов истории, философии и психологии.

The journal was registered by the Press and Information Agency of Uzbekistan, January 22, 2007, certificate No. 0205

ISSN 2181-7286. The part of of Economy has been included in the list of Higher Attestation Committee since January 1, 2019, the part of Pedagogy since June 29, 2019, and the parts of History, Philosophy, and Psychology since November 30, 2022.

ТАЪЛИМ КЛАСТЕРЛАРИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ВА УЛАРНИНГ ФАОЛИЯТИ ОРГАНИЗАЦИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ КЛАСТЕРОВ И ИХ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ORGANIZATION OF EDUCATIONAL CLUSTERS AND THEIR ACTIVITIES

Очилова Х.М. (ЧирДПУ Туризм факультети
ўқув ишлар бўйича декан ўринбосари)

Ҳозирги вақтда илмий жамоалар ва давлат органлари томонидан кластерлар фаолияти муаммосига қизиқиш ортиб бормоқда. Минтақавий, илмий тадқиқот муассасалари ва бошқа олий таълим муассасаларида таълим кластерларини яратишга алоҳида эътибор қаратилмоқда, уларнинг мақсади рақобатбардош битирувчиларни тайёрлашдир. Шу билан бирга, бундай кластерларнинг асосий вазифаси таълим жараёнини буюртмачи ва малакали кадрлар истеъмолчиси - корхона билан яқинлаштиришидир.

Мақолада йирик саноат компаниялари, илмий-тадқиқот институтлари ва олий таълим муассасаларининг интеллектуал ва технологик салоҳиятини жамлаш учун таълим, фан ва иқтисодиётнинг реал сектори интеграциясининг энг ривожланган шакллари, яъни таълим кластерлари тўғрисида сўз юритилади.

Калит сўзлар. Саноат, ресурс, кластер, компетентлик, ҳамкорлик, рақобат, бизнес, минтақа, дастур, фан.

В настоящее время интерес к проблеме кластерной деятельности со стороны научных сообществ и государственных органов растет. Особое внимание уделяется созданию образовательных кластеров в региональных, научно-исследовательских институтах и других высших учебных заведениях, целью которых является подготовка конкурентоспособных выпускников. В то же время главной задачей таких кластеров является приближение образовательного процесса к заказчику и потребителю квалифицированных кадров - предприятию.

В статье пойдет речь о наиболее развитых формах интеграции реального сектора образования, науки и экономики, то есть образовательных кластерах, с целью обобщения интеллектуального и технологического потенциала крупных промышленных компаний, научно-исследовательских институтов и высших учебных заведений.

Ключевые слова: Отрасль, ресурс, кластер, компетенция, сотрудничество, конкуренция, бизнес, регион, программа, наука.

Currently, interest in the problem of cluster activity by scientific communities and state bodies is growing. Special attention is paid to the creation of educational clusters in regional, scientific research institutions and other higher education institutions, the purpose of which is to prepare competitive graduates. At the same time, the main task of such clusters is to bring the educational process closer to the customer and consumer of qualified personnel - the enterprise.

There will be talk about the most developed forms of integration of the Education,

Science and real sector of Economics: educational clusters, in order to sum up the intellectual and technological potential of large industrial companies, research institutes and higher education institutions in the article.

Keywords: Industry, resource, cluster, competence, collaboration, competition, Business, Region, Program, Science.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг “2022 — 2026 йилларга мўлжалланган янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида”ги ПФ-60 – сонли фармонида (28.01.2022 й.) кенг жамоатчилик муҳокамаси натижасида «Ҳаракатлар стратегиясидан — Тараққиёт стратегияси сари» тамойилига асосан ишлаб чиқилган етти устувор йўналишдан иборат 2022 — 2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси ва уни «Инсон қадрини улуғлаш ва фаол маҳалла йили»да амалга оширишга оид давлат дастури тасдиқланди. Тараққиёт стратегиясида ҳудудларни комплекс ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш бўйича белгиланган вазифалар доирасида ҳудудлар билан ишлаш бўйича барча туман ва шаҳарнинг муаммо ва имкониятларини чуқур ўрганган ҳолда ҳудудлар кесимида тараққиёт дастурлари ишлаб чиқиш масалалари белгилаб берилди. Касбий таълим билан тизимли равишда шуғулланиш масалаларини тўлиқ равишда Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги ихтиёрига ўтказиш, касбга ўқитиш кўламини 2 бараварга ошириш, жами 1 миллион нафар ишсиз фуқароларни касб-хунарга ўқитиш масалалари илгари сурилди [1]. Шу билан бирга умумтаълим мактабларининг касб ўрганиш истагидаги битирувчиларини давлат томонидан камида бир касбни эгаллашига кўмаклашувчи тизимни жорий этиш белгилаб берилди. Бу масалалар жамиятнинг ижтимоий-иқтисодий ривожланишида илғор илмий тадқиқотлар ва таълим дастурларини интеграциялайдиган, ўзаро ҳамкорлик орқали ижтимоий-иқтисодий минтақавий соҳани ривожлантириш лойиҳаларини ишлаб чиқадиган ҳамда таълим, фан ва илмий лабораториялар, илмий - таълим марказларини шакллантириш орқали ҳал этилади. Бундай лойиҳаларни амалга оширишнинг истиқболли йўлларида бири таълим кластерларини ташкил этишдир. Ҳозирги вақтда илмий жамоалар ва давлат органлари томонидан кластерлар фаолияти муаммосига қизиқиш ортиб бормоқда. Минтақавий, илмий тадқиқот муассасалари ва бошқа олий таълим муассасаларида таълим кластерларини яратишга алоҳида эътибор қаратилмоқда, уларнинг мақсади рақобатбардош битирувчиларни тайёрлашдир. Шу билан бирга, бундай кластерларнинг асосий вазифаси таълим жараёнини буюртмачи ва малакали кадрлар истеъмолчиси - корхона билан яқинлаштиришдир. Йирик саноат компаниялари, илмий-тадқиқот институтлари ва олий таълим муассасаларининг интеллектуал ва технологик салоҳиятини жамлаш учун таълим, фан ва иқтисодиётнинг реал сектори интеграциясининг энг ривожланган шакллари таълим кластерлари ҳисобланади [4]. Доктор Лефевр, Ecole des Mines de Paris таъкидлаганидек, “Кластернинг ҳақиқатан ҳам адекват таърифи йўқ. Дарҳақиқат, саноат, фан, таълим ва сиёсатдаги турли шерикларни жалб қилиш орқали жуда хилма-хил кластер турлари мавжуд. Кластерларнинг иккита энг машҳур намунаси, Силикон водийси ва Италия округлари ўз табиати ва иштирокчиларнинг бирлашишига кўра фарқ қилади. Бироқ, кластерларнинг кўп таърифлари - адабиётларда ва амалиётчиларнинг фикрига кўра умумий хусусиятга эга эканлиги маълум бўлди:

1) бир хил саноат ёки таъминот занжирининг, умумий ресурс ёки бозорнинг бир қисми бўлган ўзаро боғланган фирмаларнинг географик концентрацияси (Porter 1998)

[7]; кластер ёрдамида, ўхшаш имкониятлар ва муаммоларга дуч келиш ёки бир хил университет ёки тадқиқот муассасаси билан ҳамкорлик қилиш орқали;

2) узоқ муддатли истикболда кластер аъзолари ўртасидаги ўзаро муносабатлар ва янги аъзоларни жалб қилишни қўллаб-қувватлаш учун иштирокчиларнинг, ресурсларнинг, компетентликларнинг муҳим массаси (Andersson et al., 2004) (мутлак маънода - бошқа минтақалардаги кластер рақобатчиларига нисбатан, шунингдек, тегишли минтақадаги кластердаги бошқа номзодларга нисбатан);

3) фирмаларнинг мавжуд ўзаро таъсири ва ҳамкорлиги (ЕС 2008b). “Улар рақобат ва ҳамкорликнинг асосий белгиларига эга” (Andersson et al., 2004: 28) [9].

Портер буни қуйидагича умумлаштиради: “У ҳолда кластер қиймат занжирини ташкил қилишнинг муқобил методи ҳисобланади. Тарқоқ ва тасодиқий харидорлар ва сотувчилар ўртасидаги бозор операциялари билан таққослаганда, компания ва муассасаларнинг бир жойда яқинлиги ва улар ўртасидаги такрорий алмашинувлар мувофиқлаштириш ва ишончни яхшилашга ёрдам беради. Мустақил ва норасмий боғланган компаниялар ва муассасалар гуруҳи самарадорлик ва мослашувчанлик бўйича афзалликларни тақдим этадиган хавфсиз ташкилий шаклни ўз ичига олади (Porter 1998) [9]. Компания ва тармоқларга нисбатан “кластер” атамаси 1990 йилда америкалик бизнес-иқтисодчи М.Портер томонидан илмий муомалага киритилган. У “кластер” тушунчасини микроиқтисодий даражада миллий рақобатбардошликни оширишга қаратилган давлат кластер сиёсатини амалга оширишнинг янги объекти сифатида белгилайди. П.Кругман кластерларни товар ва хизматларнинг қатъий оқимлари деб ҳисобламайди, балки кластерларни кенг маънода билимларни яратиш, даромадларни ошириш ва инновацияларга асосланган динамик механизмлар сифатида белгилайди [9]. Ушбу таърифлар кластерларнинг ўзагини ташкил этувчи компанияларга ва уларнинг ўзаро таъсирига қаратилган. Бироқ, сиёсатни ишлаб чиқишда иштирок этишнинг ўсиши ва билимга асосланган иқтисодиётнинг кенгайиши билан олий таълим иштирокчилари, тадқиқот ташкилотлари ва сиёсатчиларнинг фаол иштирок этиши кластерлар ривожланишининг ҳал қилувчи омили сифатида кўриб чиқилмоқда. Демак, кластерлар деганда инновацион минтақавий тизимлар тушунилади [9]. Адабиётларда кластерни шакллантиришнинг қуйидаги вариантлари таъкидланган: “пастдан юқорига” – алоҳида лойиҳа ва дастурларни интеграциялаш натижасида кластер яратилади, бунда кластернинг бўлажак иштирокчилари ташаббускор бўлади; “юқоридан пастга” – ҳудудий ҳокимият органлари кластерни шакллантириш, маблағларни тақсимлаш ва мувофиқлаштирувчи кенгаш тузиш стратегиясини белгилайди; аралаш - биринчи ва иккинчи вариантларни бирлаштиради [3]. Кўпгина ривожланган мамлакатларда инновацион ҳудудларни аниқлаш (кашф қилиш) ва янада ривожлантириш учун шарт-шароитларни таъминлаш учун биринчи ва иккинчи ёндашувларни қўллаш тенденцияси мавжуд [8]. Ҳозирги вақтда кластерларни шакллантириш дунёнинг кўплаб мамлакатларида амалга оширилмоқда. Кластерли ёндашув иқтисодиётнинг турли тармоқларида ва олий таълим амалиётида фаол қўлланилади. Жаҳон тажрибасини таҳлил қилиш кластерларни яратишнинг қуйидаги вариантларини тақдим этади:

1) корхоналар ўртасидаги ҳамкорлик натижасидаги кластерлар;

2) инновацион тузилмага асосланган кластерлар (инновацион фаолиятнинг ташкилий шакллари яратиш саноат ишлаб чиқариши билан академик-ОТМ секторининг яқин ҳамкорлиги, юқори технологияли ва билим талаб қиладиган ишлаб

ИҚТИСОД

чиқаришларни шакллантириш, технологик ва илмий-техник инновациялар, бизнес инкубатор ёки технопарк ишлаб чиқаришни жорий этиш зарурияти билан боғлиқ);

3) тадқиқот ёки технологик университетлари атрофидаги кластерлар. Шуни таъкидлаш керакки, тақдим этилган вариантларнинг ҳар бирида олий таълим муассасалари иштироки талаб қилинади [6].

2006 йилдан бошлаб кластер сиёсатини қуришнинг янги босқичи бошланди ва асосий омилларнинг ўзаро таъсири туфайли: бозорга кириш, молия, ишчи кучи ва бизнес ижобий натижаларни кўрсата бошлади. Кластерларни шакллантириш ва кластерли ёндашувдан фойдаланиш мамлакат ҳудудларини ривожлантиришни таъминлайди. Бундан ташқари, кластер сиёсати рақобатни рағбатлантириш ва экспортни диверсификация қилиш, минтақавий ва маҳаллий даражада фирмаларни ривожлантириш бўйича тадқиқотларни рағбатлантириш, махсус йўналтирилган дастурларни ишлаб чиқиш, давлат, бизнес, таълим ва фан жамоалари ўртасидаги ҳамкорликни мустаҳкамлаш муаммоларини ҳал қилади. Хорижий мамлакатлар таълим кластерлари учун таълим муассасаларининг ўзаро ҳамкорлиги муҳим аҳамиятга эга. Кластерларни яратиш ва уларнинг фаолияти бўйича халқаро тажрибани ўрганиш натижалари таълим ташкилотлари ва минтақаларнинг рақобатбардошлигини ошириш учун кластер методидан фойдаланиш мақсадга мувофиқлигини кўрсатади. Масштаб ва йўналиши бўйича бир-биридан фарқ қилувчи кластерларнинг кўп турлари мавжуд (1-жадвал) [2].

1-жадвал

“Кластерлар турлари” тушунчасининг моҳияти

Кластер тури	Тавсиф
Саноат кластери	Географик жиҳатдан маҳаллийлаштирилган ва қўшимча қиймат ва якуний маҳсулотни яратувчи ишлаб чиқариш занжирини ифодаловчи ўзаро боғланган корхона ва компаниялар гуруҳи. Бу кластер, қоидага кўра, маълум бир ҳудудга боғланмаган.
Тармоқ кластери	Рақобатбардош ва кооператив алоқалар асосида яратилган турдош ва саноат компанияларининг норасмий ҳамжамияти, синергик эффект орқали бир-бирининг рақобатдош устунликларини ошириш қобилияти билан тавсифланади.
Минтақавий кластер	Маҳаллий атроф-муҳитда билимларнинг тарқалишини осонлаштирадиган ҳамда таълим ва мослашишнинг хилма-хил шакллари рағбатлантирадиган иқтисодий фаолиятнинг фазовий кластери. Кластерга кирувчи компаниялар фаолияти ижобий самара олишга қаратилган. Минтақавий кластерлар одатда кичик ва ўрта корхоналар томонидан ифодаланади, уларнинг муваффақияти ижтимоий капитал ва географик яқинликка асосланади.
Фазовий бўлмаган кластер	Саноат ва миллий кластер халқаро меҳнат тақсимоотида энг муваффақиятли ихтисослашган мамлакат иқтисодиётининг ўзаро боғлиқ бўлган тармоқлари ва хизматлари гуруҳини ўз ичига олади.
Фазовий кластер	Ҳудудий, трансегаравий ва маҳаллий кластер - бу маълум бир минтақада (муниципалитетда) жойлашган, ўхшаш ёки бир-бирини тўлдирувчи маҳсулотлар ишлаб чиқарадиган ва кластернинг жаҳон иқтисодиётида рақобатбардошлигини ошириш ҳисобига кластерга аъзо фирмалар ва уларнинг ходимлари ўртасида маълумот алмашинувининг мавжудлиги билан тавсифланган, бир ёки турдош тармоқлар ва уларни қўллаб-қувватлайдиган муассасаларнинг географик жиҳатдан тўпланган компаниялар гуруҳи.

ИҚТИСОД

Инновацион худудий кластер	Кластер аъзоларини бирлаштирувчи илмий-ишлаб чиқариш занжири; кластер аъзоларининг фаолиятини ва ҳамкорлигини мувофиқлаштириш механизми; ҳар бир корхонанинг юқори концентрацияси туфайли иқтисодий самарадорлик ва иш фаолиятини оширишда ифодаланган синергетик эффект мавжудлиги билан тавсифланадиган чекланган ҳудудда жойлашган корхона ва ташкилотлар (кластер аъзолари) мажмуи. Энг муваффақиятли инновацион ҳудудий кластерлар ишлаб чиқариш технологиялари ва ускуналари соҳасида янги бозорга чиқиш имкониятини кутаётган ёки муваффақиятли бўлган ҳудудларда яратилади. Инновацион кластернинг асосини юқори малакали мутахассислар тайёрлайдиган ва илмий тадқиқотлар олиб борувчи етакчи илмий мактаблар ташкил этади.
Таълим кластери	Саноат ва саноат корхоналари билан ҳамкорликда бирлаштирилган ўзаро боғлиқ касб-хунар таълими муассасалари мажмуи. Ижтимоий шерикликнинг шакли сифатида таълим кластерининг модели тақдим этилган бўлиб, у бўлажак мутахассисни шакллантиришда ҳамкорларнинг фаолиятини мувофиқлаштиришни таъминлайди.
Минтақавий тадқиқот кластери	Инновациялар ва рақобатбардошлик манбаи сифатида асосан тадқиқот ва ишланмаларга таянади. Бундай кластерлар кўпинча корхоналар ва жамоат тадқиқот ташкилотлари, жумладан, университетлар ўртасидаги кучли ҳамкорлик ва шерикликка асосланади. Минтақавий тадқиқот кластери бозорга йўналтирилган, лекин одатда давлат ёки ярим давлат органлари томонидан қўллаб-қувватланади. Тадқиқотларининг интенсивлиги туфайли минтақавий тадқиқот кластерлари билим ва инсон ресурслари алмашинувини осонлаштирадиган кучли тармоқ алоқаларини таъминлайдиган университетлар ёки тадқиқот институтларига яқин жойда ривожланади. Илмий парклар асосан тадқиқотга асосланган минтақавий ривожланиш сиёсатининг асосий элементлари сифатида қаралади ва минтақавий тадқиқот кластерларини тўлдирувчи бўлиши мумкин.
Инновацион таълим кластери	Маълум касбий йўриқномалар доирасида унинг таркибий элементларини (саноат корхоналари, илмий-тадқиқот муассасалари ва таълим ташкилотлари) интеллектуал марказ атрофида ҳудудий марказлаштириш асосида шакллантирилган ҳамда инновациялар ва инновациялар яратиш мақсадида ягона диверсификацияланган ва таълим фаолиятини амалга ошириш орқали инновацион жараёни амалга ошириш ва интеграциялашган механизм сифатида фаолият юритувчи таълим мажмуаси.
Илмий таълим кластери	Ҳудудий ва тармоқ принципага кўра бирлаштирилган ва умумий фаолият билан тавсифланган ва бир-бирини тўлдирувчи таълим ва илмий ташкилотлар мажмуи.

Бинобарин, юқорида кўриб чиқилган таълим кластерларини яратиш турли таълим ташкилотлари, корхоналар ва бошқарув органларининг ресурсларини бирлаштириш имконини беради, шунингдек, хўжалик юритувчи субъектларнинг концентрациясининг ошишига олиб келади, ишлаб чиқариш технологиясининг сифат жиҳатидан янги даражасига ўтишга ёрдам беради. Кластерлар саноатнинг ўзаро боғланган корхоналари ва турли даражадаги касб-хунар таълими муассасаларининг саъй-ҳаракатларини ягона маконда бирлаштиришга қаратилган [5]. Таълим

кластерларини ташкил этиш ва фаолият кўрсатиши таълим муассасаларининг рақобатбардошлигини оширишга бевосита таъсир қилади, шунингдек, таълим бошқаруви органлари, илмий-тадқиқот, молия, таълим муассасалари ва саноат корхоналарининг интеграциялашувига хизмат қилади [5].

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармони. 2022 — 2026 йилларга мўлжалланган янги ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида. ПФ-60 – сон. 28.01.2022 й.
2. Беспалько В.П., Татур Ю.Г. Системно-методическое обеспечение учебно-воспитательного процесса подготовки специалистов / В.П. Беспалько, Ю.Г. Татур. – М.: Высшая школа, 1989. – 144 с.
3. Карпова, Д.П. Использование кластерного подхода в управлении региональной экономикой / Д.П. Карпова // Региональная экономика и управление: электр. науч. журн. – 2007. - № 4 - С.
4. Матушанский, Г.У. Дополнительное профессиональное образование преподавателя высшей школы (история, модели, перспективы) / Г.У. Матушанский. – Казань: Казан. гос. энерг. ун-т, 2003. – 159 с.
5. Матушанский, Г.У., Гарифуллина, Р.Р., Бакеева, Р.Ф. Инновационные территориальные образовательные кластеры: зарубежный и отечественный опыт // Вестник Казанского технологического университета. - 2014. - №1. Том 17. - С. 354-358
6. Матушанский, Г.У., Завада, Г.В., Романова, Л.М. Непрерывная профессиональная подготовка преподавателя высшей школы (на траектории ассистент – старший преподаватель – доцент): монография / Г.У. Матушанский, Г.В. Завада, Л.М. Романова. – Казань, 2011. – 152 с.
7. Портер, М. Конкуренция / М. Портер. - М., Издательство: Вильямс. - 2002. - 207 с.
8. Яворский, О.Е. Образовательный кластер как форма социального партнерства техникума и предприятий газовой отрасли: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Яворский Олег Евстахиевич. - Казань, 2008. - 253 с.
9. <http://www.kazved.ru/article/34821.aspx>

УДК:331.526

NON-STANDARD EMPLOYMENT AS A NEW TREND IN LABOR MARKET

НОСТАНДАРД БАНДЛИК-МЕХНАТ МУНОСАБАТЛАРИДА ЯНГИ ТЕНДЕНЦИЯ СИФАТИДА

НЕСТАНДАРТНАЯ ЗАНЯТОСТЬ КАК НОВЫЙ ТРЕНД НА РЫНКЕ ТРУДА

Tagaev B.E. (O‘zMU i.f.d., dotsent)

Digitization of the economy, the development of ICT and the rapid penetration into the life of society lead to the expansion of intellectual jobs and non-standard forms of employment in the labor market. The digitalization of the economy, the development of ICT